

درس بیست و دو: مبارزه‌ی مردم ایران با استعمار

یادآوری

در درس قبل آموختیم که استعمارگران از چه راه‌هایی به استعمار کشورهای دیگر می‌پرداختند و آن‌ها را استعمار می‌کردند. در ایران نیز اگرچه حکومت‌های نالایق اجازه‌ی ورود و نفوذ را به استعمارگران به کشورمان را می‌دادند ولی مردم همواره به مبارزه با این استعمارگران می‌پرداختند. از هر منطقه از کشورمان شخصیت‌هایی برای مبارزه به پا می‌خاستند و با استعمارگران مقابله می‌کردند و در این راه حتی از جان خود هم می‌گذشتند.

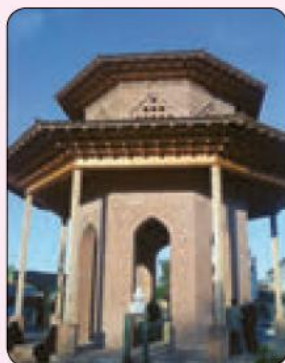
در این قسمت با چند تن از شخصیت‌هایی که با استعمار مبارزه کرده‌اند آشنا خواهیم شد:

مطالعه برای انجام فعالیت

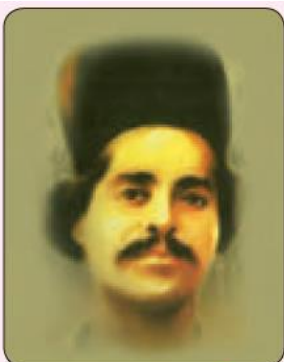
تندیس امیر کبیر

○ امیر کبیر، میرزا تقی‌خان فراهانی مشهور به امیر کبیر در روستایی در آراک به دنیا آمد. او صدراعظم یا نخست‌وزیر ناصرالدین شاه بود. امیر کبیر وقتی به این مقام رسید، آرزو داشت ایران را به کشوری مستقل و آباد تبدیل کند. در زمان او دولت‌های روس و انگلیس به شدت در امور کشور دخالت می‌کردند. امیر کبیر از دخالت شاهزادگان و درباریان در کشور جلوگیری نمود. او مدرسه‌ای تأسیس کرد تا افراد با علوم و فنون جدید آشنا شوند؛ روزنامه منتشر کرد و چندین کارخانه نیز تأسیس کرد. او از دخالت نمایندگان خارجی در امور داخلی ایران جلوگیری می‌کرد و می‌گفت: «نه به انگلیس امتیاز می‌دهیم و نه به روسیه». بیگانگان که فهمیده بودند با مردی روبه‌رو شده‌اند که نمی‌گذارد به اهدافشان برسند با بعضی از درباریان همدست شدند و آن قدر علیه او نزد شاه بدگویی کردند که شاه او را از صدراعظمی برکنار کرد و سپس با دستور ناجوانمردانه‌ی شاه، او را در فین کاشان به شهادت رساندند.

آرامگاه میرزا کوچک خان میرزا کوچک خان جنگلی در رشت

○ میرزا کوچک خان جنگلی: یونس معروف به میرزا کوچک در رشت دیده به جهان گشود. او چندی در مدارس علمیه به تحصیل علوم دینی مشغول شد. در اواخر دوره ی قاجار بخش‌هایی از کشور ما توسط نظامیان روسیه و انگلیس اشغال شده بود. بیگانگان به مردم ستم می‌کردند و حکومت نیز ناتوان بود. در این شرایط میرزا کوچک خان که مردی مؤمن، شجاع و حامی مظلومان بود در گیلان قیام کرد و بسیاری از مردم به او پیوستند. پیروان میرزا هم با مأموران حکومتی و هم با قوای روسی و انگلیسی جنگیدند؛ اما سرانجام بسیاری از آنها دستگیر شدند و میرزا کوچک خان به همراه دوستش در برف و سرمای کوهستان گرفتار شد و به شهادت رسید.

مجسمه‌ی رئیس علی دلواری رئیس علی در بوشهر

○ رئیس علی دلواری: رئیس علی دلواری در اطراف شهر بوشهر چشم به جهان گشود. رئیس علی مردی شجاع بود و ایمانی قوی داشت. او در تیراندازی و سوارکاری ماهر بود. با شروع جنگ جهانی اول، انگلیسی‌ها جنوب ایران به ویژه بوشهر را اشغال کرده، و پرچم خودشان را در آنجا افراشته بودند. او دربارہ ی اشغال نظامی ایران به چند تن از روحانیون بوشهر نامه نوشت و آنها نیز در جواب گفتند که جنگیدن با اشغالگران واجب است. رئیس علی و هوادارانش که به آنها دلیران تنگستان می‌گفتند، قهرمانانہ با انگلیسی‌ها جنگیدند اما در یکی از این نبردها، رئیس علی تیر خورد و به شهادت رسید.

دکتر مصدق و آیت‌الله کاشانی

○ دکتر محمد مصدق و آیت‌الله سید ابوالقاسم کاشانی: از آغاز کشف و استخراج نفت در ایران، دولت انگلستان که از محصول نفت ایران درآمد زیادی کسب می‌کرد با بستن قراردادهایی منابع نفتی ما را غارت می‌کرد. دکتر محمد مصدق که در زمان حکومت پهلوی نماینده ی مجلس بود، شجاعانه در مقابل استعمار انگلیس ایستاد و برای ملی کردن نفت به مبارزه برخاست. در همان زمان آیت‌الله کاشانی نیز که از علمای مبارز و مخالف شدید استعمارگران بود از نهضت ملی شدن نفت ایران حمایت کرد و در این کار نقش بسیار مهمی داشت. سرانجام در اسفندماه سال ۱۳۲۹ شمسی مجلس شورای ملی قانون ملی شدن نفت را تصویب کرد تا دست بیگانگان را از نفت ایران کوتاه کند.

محمد رضا شاه پهلوی با توطئه ی آمریکا و انگلیس، دکتر مصدق را به روستای احمدآباد تبعید، و او تا آخر عمر مانند یک زندانی زندگی کرد.

نکته

به خاطر سپردن جزئیات زندگی این شخصیت ها هدف این درس نمی‌باشد.

راهنمای والدین

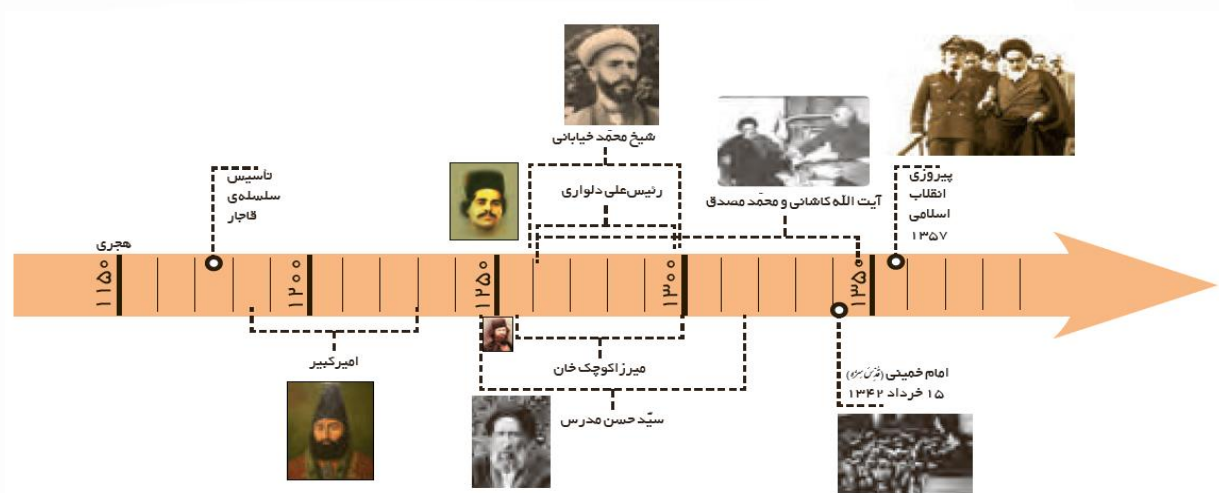
با مطالعه‌ی شرح حال این مبارزان و ویژگی‌های آنان و همچنین با معرفی قهرمانان محل زندگی خود به دانش‌آموزان کمک کنید تا انسان‌های فداکار و بزرگ را الگو قرار بدهند و از سوی دیگر دفاع از میهن و استقلال آن، به ارزشی که در روح و جان آنان جای گرفته، بدل شود.

بدانیم

آغاز پایه‌گذاری صنعت ماشینی در ایران را می‌توان به زمان صدرات امیرکبیر مربوط دانست.

نکته

نوار زمان: در نوار زمان زیر می‌توانید گذر و دوران تاریخی شخصیت‌های مبارز ایران را مشاهده کنید.

ارزشیابی

- ۱- دولتهای قدرتمند در ایران بر سر چه چیزی با یکدیگر رقابت داشتند؟
دولتهای قدرتمند بر سر نفوذ در ایران با یکدیگر رقابت می کردند.
- ۲- چه چیزی اجازه دخالت به بیگانگان در ایران را می داد؟
حکومتهای نالایق در ایران به بیگانگان اجازه دخالت و نفوذ می دادند.
- ۳- مردم ایران در مقابل استعمارگران چه می کردند؟
مردم کشور ما همواره با استعمارگران مبارزه می کردند. از هر منطقه کشور ما انسانهای بزرگ و فداکاری برخاستند و برای کوتاه کردن دست بیگانگان از کشور تلاش کردند و در این راه رنج زیادی را تحمل کردند. حتی از جان خود گذشتند.
- ۴- چند شخصیت بزرگ را که با استعمار در ایران مبارزه کردند نام ببرید؟
امیر کبیر - میرزا کوچک خان - رئیس علی دلواری - دکتر مصدق - آیت الله سید ابوالقاسم کاشانی - سید حسن مدرس - شیخ محمد خیابانی - امام خمینی
- ۵- پیروزی انقلاب اسلامی به رهبری چه کسی بود؟
امام خمینی (ره)